

забезпечити здатність переносити одержані знання у нові професійні ситуації, вирізняти аналогічність у віддалених явищах, видавати необхідну інформацію у потрібний час, вміти правильно оцінити явище й обрати варіант вирішення проблеми.

Подальші дослідження. Перспективи подальших досліджень шляхів застосування інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх екологів до професійного спілкування в іншомовному середовищі можуть охоплювати аналіз закордонного досвіду реалізації таких методів та шляхи використання цього досвіду у процесі іншомовної професійної підготовки майбутніх екологів в Україні.

Література:

1. Галузевий стандарт вищої освіти МОНУ. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра і спеціаліста з напрямку підготовки «Екологія». – К.: МОНУ, 2005. – 12 с.
2. Друзь Ю. М. Педагогічні умови використання ділової гри в підготовці студентів до іншомовного спілкування: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Ю. М. Друзь. – К., 2000. – 18 с.
3. Колодько Т. М. Innovative Methodologies and Techniques in Teaching English at High School // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 22-23 квітня 2010 р. «Міжнародна комунікація: мова-культура-особистість» / Т. М. Колодько. – Острог: Вид-во НУ «Острозька академія», 2010. – Вип. 15. – С. 111–116.
4. Микитенко Н. О. Технологія формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю / Н. О. Микитенко. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. – 411 с.
5. Молоцька І. В. Організація самостійної роботи студентів / І. В. Молоцька. – Дніпропетровськ: Пороги, 2004. – 122 с.
6. Морська Л. І. Формування вмінь професійного спілкування англійською мовою у студентів факультету фізичного виховання: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02.01 «Теорія та методика навчання: германські мови» / Л. І. Морська. – Київ, 2001. – 20 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26.
8. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.С.К., 2005. – С. 192.
9. Раковська М. Застосування інтерактивних методів у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови / М. Раковська // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі: 36. наук. праць / За ред. В. Т. Сулима, С. Н. Денисенко. Т. 2. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2007. – С. 137–138.
10. Різниченко А. Інтерактивні методи як частина особистісно-орієнтованого навчання / А. Різниченко // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі: 36. наук. праць / За ред. В. Т. Сулима, С. Н. Денисенко. Т. 2. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2007. – С. 143–145.
11. Скуратівська Г. С. Навчання писемного англійського професійного мовлення студентів фінансово-економічних спеціальностей: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02.01.03. «Теорія та методика навчання: германські мови» / Г. С. Скуратівська – К., 2002. – 20 с.
12. Тинкалюк О. В. Використання професійно-орієнтованих текстів з англійської мови в процесі підготовки економістів до професійного іншомовного спілкування / О. В. Тинкалюк // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Спецвипуск «Сучасні технології в навчанні та вихованні у вищій школі». – Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2009. – С. 31–37.
13. Філатов В. М. Методическая типология ролевых игр / В. М. Філатов // Иностран. язык и шк. – 1988. – № 2. – С. 25–30.
14. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
15. Judelman B.G. Knowledge Visualization: Problems and Principles for Mapping the Knowledge Space. M. Sc. Thesis. University of Lubeck, 2004. – 175 p. – Режим доступу: [http://www.gregjudelman.com/media/judelman Thesis2004.pdf](http://www.gregjudelman.com/media/judelman%20Thesis2004.pdf).

УДК [371.124: 81'243]:004(045)

Т. М. Северіна,

Гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ЛІНГВООСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Статтю присвячено проблемі формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх філологів в системі професійної підготовки.

Розкрито зміст поняття «інформаційно-комунікативна компетенція майбутнього філолога». З'ясовано основні характеристики лінгвоосвітнього процесу. Визначено особливості формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх учителів у лінгвоосвітньому процесі вищого педагогічного навчального закладу.

Ключові слова: інформаційно-комунікативна компетенція, інформаційно-комунікаційні технології, лінгвоосвітній процес, професійна підготовка, професійна компетентність.

FUTURE PHILOLOGISTS' INFORMATION-COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION IN THE LINGUISTIC EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The article is dedicated to the problem of information-communicative competence of future philologists in the system of professional training.

The sense of the notion «information-communicative competence of future philologists» is cleared up. Major characteristics of linguistic educational process are clarified. Peculiarities of future philologists' information-communicative competence formation in the linguistic educational process of higher pedagogical educational establishment are defined.

Key words: information-communicative competence, information-communicative technologies, linguistic educational process, professional training, professional competence.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ В ЛИНГВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Статья посвящена проблеме формирования информационно-коммуникативной компетенции будущих филологов в системе профессиональной подготовки. Раскрыт смысл понятия «информационно-коммуникативная компетенция будущего филолога». Выявлены основные характеристики лингвообразовательного процесса. Определены особенности формирования информационно-коммуникативной компетенции будущих учителей в лингвообразовательном процессе высшего педагогического учебного заведения.

Ключевые слова: информационно-коммуникативная компетенция, информационно-коммуникационные технологии, лингвообразовательный процесс, профессиональная подготовка, профессиональная компетентность.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним із основних шляхів модернізації вітчизняної освіти є запровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальних закладах. Важливість розвитку і використання ІКТ підтверджується різними нормативними і установчими документами, прийнятими в Україні (Державною програмою «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки, Державною цільовою програмою впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків», Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Законом України «Про Національну програму інформатизації»). У зв'язку з цим актуалізується проблема підготовки майбутнього педагога, формування у нього інформаційно-комунікативної компетенції як необхідної умови його професійної стабільності, орієнтації у широкому арсеналі інноваційного руху, наукових розробок, якісної організації навчально-виховного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання сучасних інформаційних технологій у педагогічному процесі висвітлювалась у дослідженнях Р. Вільямса, Б. Гершунського, В. Глушкова, А. Єршова, К. Маклін, Ю. Машбиця, С. Пейперта, С. Полат.

Аналізу основних аспектів інформатизації навчання присвячено праці В. Бикова, Є. Вінниченка, М. Жалдака В. Заболотного, В. Ключка, М. Лапчика, Ю. Машбиця, В. Монахова, С. Ракова, Ю. Рамського, С. Семерікова, О. Співаковського, О. Спіріна, Н. Тализіної, С. Яшанова.

Питання формування інформаційно-комунікаційних умінь у майбутніх педагогів протягом останніх років вивчали Р. Гурін, О. Значенко, Н. Сороко, О. Ванівська, О. Подзигун, Р. Павлюк, І. Малицька, М. Вяльцева, Ю. Самойленко, Л. Морська.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що наразі існує ціла низка досліджень, у яких розкрито потенційні можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу формування професійної компетентності фахівця. Однак, аналіз теоретичних досліджень і практичного досвіду сучасної педагогічної діяльності показує, що, незважаючи на пильну увагу до підвищення якості професійної підготовки студентів, проблема формування інформаційно-комунікативної компетенції з урахуванням особливостей підготовки майбутніх учителів філологів під час їх навчання у вищій школі залишається недостатньо вивченою.

Формулювання мети статті. Мета статті – розкрити особливості формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх філологів у лінгвоосвітньому процесі вищого педагогічного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження... Серед науковців існують різні погляди щодо трактування поняття «інформаційно-комунікативної компетенції майбутнього педагога», зокрема, зазначається, що це:

- складне індивідуально-психологічне утворення яке функціонує на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь в галузі нових інформаційних технологій та певного набору особистісних якостей, які обумовлюють готовність вчителя до професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства [5, с. 3];

- інтегральна характеристика особистості, яка передбачає мотивацію до засвоєння відповідних знань, здатність до вирішення завдань у навчальній і професійній діяльності за допомогою комп'ютерної техніки та володіння прийомами комп'ютерного мислення [1, с. 48];

- багатогранне інтегративне утворення особистості, що являє собою сукупність умінь та навичок роботи з інформацією у традиційній та електронній формі, здатність до роботи з комп'ютерною технікою, здатність до цілепокладання в пошуку та до переробки і викладенні одержаної інформації, заснована на інтелектуальному та творчому потенціалі, особистих якостях, ціннісних орієнтаціях та досвіді особистості [6];

- інтегративна якість особистості, яка є результатом відображення процесів відбору, засвоєння, переробки, трансформації та генерування інформації в особливий тип предметно-специфічних знань, які дозволяють виробляти, приймати, прогнозувати та реалізовувати оптимальні рішення в різних сферах діяльності [7];

- складова професійної компетентності, яка є інтегративною властивістю особистості, що виявляється у сукупності компетентностей технологічної, педагогічної і предметної (іноземна мова) сфери [3, с. 4].

Аналіз зазначених вище дефініцій засвідчив, що практично всі автори тлумачать «інформаційно-комунікативну компетенцію» як інтегративну якість чи характеристику особистості. Крім того, більшість дослідників виокремлюють складові компетенції, які мають бути сформовані в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця: знання, вміння, навички, здатності стосовно роботи з інформацією засобами інформаційно-комунікаційних технологій; готовність до професійної діяльності в нових умовах інформаційного суспільства; мотивацію до опанування знань про використання інтелектуальних комп'ютерних систем у фаховій діяльності.

На основі зазначеного вище, можна зробити висновок про те, що інформаційно-комунікативна компетенція майбутнього вчителя – це складне професійно-індивідуальне інтегративне новоутворення, що являє собою систему знань, умінь, навичок, ставлень, спрямованих на вироблення особистісних здатностей орієнтації в інформаційному просторі, отримання інформації та оперування нею відповідно до власних потреб і вимог професійної діяльності.

У контексті нашого дослідження ми зосереджуємо увагу на особливостях формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх філологів. Професійна підготовка таких фахівців здійснюється в ході лінгвоосвітнього процесу. Під професійною лінгвоосвітою розуміють професійно-особистісний розвиток студентів засобами іноземної мови і лінгвістичної підготовки [4]. Відмінність лінгвоосвіти від викладання іноземної мови як навчального предмета полягає в тому, що остання постає не лише як мета, а і як засіб професійного розвитку студентів. У ході зазначеного процесу максимально використовується інтегративний потенціал іноземної мови як навчального предмета і його здатність бути як об'єктом, так і засобом оволодіння знаннями, навичками й уміннями, у тому числі професійними [8, с. 58].

На думку Н. Л. Уварової, лінгвоосвітній процес будується на принципах трансінтегративності, тобто інтегративності іноземної мови й ІКТ, яка проходить через весь освітній процес, і панінтегративності, тобто інтегративності ІМ й ІКТ, яка прагне до охоплення якомога більшої кількості внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків [8, с. 58–59]. Так, під час проектування інформаційної підготовки майбутніх філологів потрібно урахувати такі концептуальні положення: 1) мета та зміст інформаційної підготовки студентів філологічних спеціальностей визначаються метою, характером і змістом їх майбутньої професійної діяльності й підготовки до неї; 2) значний інтегративний потенціал ІМ й ІКТ дає змогу використовувати лінгвоосвіту як засіб професійного розвитку майбутніх філологів через інтегрування інформаційної та лінгвістичної підготовки; 3) зміст і структура інтегративної лінгво-інформаційної підготовки студентів – майбутніх філологів – мають виходити з характеру їх майбутньої професійної діяльності й водночас сприяти розширенню та поглибленню знань, формуванню навичок і вмінь, а також розвитку професійних компетенцій студентів [8, с. 32].

Виходячи з наведених вище характеристик лінгвоосвітнього процесу, можна констатувати, що однією з особливостей формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх учителів-філологів є інтегрування лінгвістичного й інформаційного змісту в ході професійного навчання майбутніх учителів іноземної мови у контексті реалізації цілей їх

професійної підготовки (використання спеціально розроблених навчальних посібників, електронних словників, відеоуроків, вебквестів, професійних вебсайтів, а також автентичної художньої літератури й художніх фільмів іноземною мовою тощо). Використання зазначених технологій сприяє не лише інтенсифікації процесу навчання мови та розвитку комунікативної компетенції студентів-філологів, а й використанню ІКТ у їх майбутній професійній діяльності.

У процесі організації лінгвоосвітнього процесу слід також урахувати такі показники інформаційно-комунікативної компетенції майбутнього фахівця сфери освіти:

- усвідомлення участі системи освіти у глобальних інформаційних процесах;
- готовність до аналітичної обробки необмеженого обсягу інформації;
- прагнення до формування й розвитку особистих творчих якостей, що дають можливість генерації педагогічних ідей у сучасному інформаційному середовищі з метою отримання інноваційних педагогічних результатів, а також створення власного інформаційного середовища;
- оволодіння методами отримання, відбору, збереження, відтворення, представлення, передавання та інтеграції інформації;
- наявність високого рівня комунікативної культури й теоретичних уявлень та досвіду організації інформаційної взаємодії, що здійснюється в режимі діалогу;
- готовність до спільної з усіма суб'єктами інформаційної взаємодії оволодіння науковим та соціальним досвідом, рефлексією й саморефлексією;
- готовність до застосування сучасних інтерактивних ІКТ як важливого аспекту професійного росту в умовах безперервної освіти в мінливому інформаційному суспільстві;
- здатність до моделювання та конструювання інформаційно-освітнього середовища й прогнозування результатів власної професійної діяльності [2].

Наступною особливістю формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх педагогів є наявність психологічних проблем, що виникають у процесі професійної підготовки студентів, а саме: різниця мотивацій до вивчення гуманітарних і технологічних дисциплін; конфлікт між гуманітарним складом мислення і необхідністю засвоювати точні науки. Останні фактори відбиваються як на доборі та застосуванні відповідних форм, методів і засобів навчання студентів, так і на структурі інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх філологів. На нашу думку, подолати психологічний дискомфорт (а деколи і бар'єр) покликана правильна ціннісно-мотиваційна основа, яка базується на усвідомленні студентами не просто необхідності, а нагальної потреби у впровадженні ІКТ у навчальний процес школи. Адже на фоні загальної інформатизації сучасного суспільства ігнорування ІКТ неминуче призведе до збільшення психологічної відстані між учителем і учнями.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підсумовуючи зазначені вище особливості формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх учителів-філологів, слід зауважити, що однією із компетенцій, які в умовах інформаційного суспільства значною мірою визначають рівень професійних якостей фахівців усіх галузей, є інформаційно-комунікативна. Вона містить у собі такі якісні складові, як: володіння прийомом комп'ютерного мислення; вміння генерувати інформацію в особливий тип предметно-специфічних знань; здатність до цілепокладання в пошуку та до переробки і викладення одержаної інформації.

В основу організації лінгвоосвітнього процесу професійної підготовки майбутніх філологів доцільно покласти підхід інтеграції лінгвістичного й інформаційного змісту навчального матеріалу; врахувати показники інформаційно-комунікативної компетенції майбутнього фахівця сфери освіти; передбачити розвиток ціннісно-мотиваційного компоненту в структурі інформаційно-комунікативної компетенції; переорієнтувати професійну підготовку майбутнього педагога з пасивного в інтерактивне формування професійно значущих умінь на основі активної взаємодії із засобами ІКТ.

Література:

1. Беспалов П. В. Компьютерная компетентность в контексте личностно-ориентированного обучения / П. В. Беспалов // Педагогика. – 2003. – № 4. – С. 45–50.
2. Вдовенко І. Інформаційна компетенція у процесі формування майбутнього учителя професійної діяльності [Електронний ресурс] / Режим доступу : 2013_3_9.pdf.
3. Гуріна Т. М. Формування інформаційної компетентності в процесі фахової підготовки вчителя іноземної мови / Т. М. Гуріна // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова: зб. наук. праць. Серія «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання» / [Гол. ред.: В. А. Андрущенко]. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – № 10. – С. 3–9.
4. Данилюк С. С. Інформаційна компетенція в межах моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій [Електронний ресурс] / Режим доступу : Pfto_2013_28_19%20(1).pdf
5. Зайцева О. Б. Формирование информационной компетентности будущих учителей средствами инновационных технологий : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / О. Б. Зайцева. – Брянск, 2002. – 19 с.
6. Пейчева Л. Д. Проблема інформаційної компетентності і компетентнісний підхід у психолого-педагогічній науці / Л. Д. Пейчева. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npdntu_pps/2009_3/pejcheva.pdf
7. Тришина С. В. Информационная компетентность как педагогическая категория [Электронный ресурс] / С. В. Тришина // Интернет-журнал «Эйдос». – 2005. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-11.htm>
8. Уварова Н. Л. Профессиональное лингвообразование: монография / Н. Л. Уварова, Е. Б. Фрайфельд, Ю. Н. Карпова и др. / под ред. проф. Н. Л. Уваровой. – Нижний Новгород : Изд-во ВВАГС, 2004. – 152 с.

УДК 372.881.1

В. В. Тупченко,

Луганський національний аграрний університет, м. Харків

ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У статті розглядаються можливості іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації у викладанні іноземної мови в аграрному університеті. Проаналізовано різні наукові підходи до вивчення проблеми міжкультурної комунікації та визначені основні напрямки у дослідженні даної проблеми.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, іноземна мова, культура, мовне співробітництво, мовна модель.